

המזבזה

דמי חתימה לשנה בפולין 400 מ"פ,
 רבע 100, מחיר גליון בודד 10 מ"פ. ביחד
 עם "המזבזה הקטן", מחירו 750 מ"פ לשנה,
 190 מ"פ לרבע. מחיר שני הגליונות יחד
 לאחדים 18 מ"פ. מחיר הקה"ק לבדו, לשנה
 350 מ"פ, לרבע 90, מ"פ, גליון בודד 10 מ"פ
 מחיר מודעות 30 מ"פ בעד שורה
 סצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ט או
 הודעת אירוסין 60 מ"פ. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22.

Kraków, dnia 28 stycznia 1921.

גליון ה'.

הראשון פ' יתרו י"ט שבט

אל העברים.

לתכלית הבטחת קיום המצפה ושכלולו אני דורשים בכל
 מרץ, ציעד בכל עיר ועיר איש בטוח אפילו בשכר, שיקבל על עצמו
 להטות לב כל הערכים האמידים להיות מנויים על המצפה ולנבות
 מהם דמי החתימה מראש ולהמציאם לנו כי הקוראים מתעצלים לשלח
 את המעות בעצמם. — המתנדבים לשלוח אלינו סכתבים מעריהם
 יודיעו רק מקרים חשובים ולא ע"ד דרשות וחברות או כמולן, המויל.

עליהן רב. כאופן שכאשר יצאו פרחי הרבנים מביהמ"ד הגיל ימצאו
 מקום ונוצר תאנה יאכל פריה. ומבלעדי זה ביהמ"ד לרבנים אך
 למותר, כי אף אם יצאו מביהמ"ד רבנים מחוננים כל הצורך, מי
 יחוש להם ולמצבם? כי גם היום באין ביהמ"ד יודע אני מכמה פרחי
 רבנים, שיש להם כל הכשרונות הנצרכים לרב ובאין להם מקום
 ההכרח יאלצם לעזוב את למודם ולהמנות בין אנשי-הברוא השחורה,
 באין להם מפלט אחר. שמעה עמי בינה זאת.

עוד לזאת ראוי שיש לב. הנה נחיסדו קעת בכמה קהלות
 ישיבות וזית וצריכים הם למלמדים ואלה לדברי הכל אין להם צורך
 צידע שפת המדינה. נשאל נא למצב מורים כאלה ונראה, כי הם
 עניים מרודים וחצי-שנודרים, כי דירה אין ממצויאם להם מנהלי הישיבות
 והת"ת באופן שיוכלו לקבוע דירתם במקום הישיבה והת"ת עם [ביב
 ועל המלמדים לעזוב בהכרח את בני ביתם בערים אחרות, גם
 מוונתיים אינם לפי כבודם, כי ישלחום בכ"ז יום לבע"ב אחר, לאכול
 ארוחה. כמו שהיה נהוג בתלמידי הישיבות, ואין צ"ח כבוד התורה
 גדול מזה, נשאל נא את הבע"ב מיסדי הישיבות הללו וכולם רוצים
 שיהיו להם בנין רבנן ומדוע לא יקיימו מאחזיל (שבת כ"ג) האי מאן
 דרחם רבנן הוי ליה בנין רבנן, ואיה אהבתם ורחמייהם לרבנים כאלה,
 אשר גורלם המר גם להם, שאינם מאנשי-הברוא ורוצים הם להשתכר
 לחמם דוקא מיניעם? ואיזה חשק יוכל להיות להתלמידים ללמוד
 בראותם גורל רבם ומצבו המר? לדברים כאלו וכאלו נחוץ מאוד ליסד
 אגודת-רבנים ובע"ב הגונים, שישקדו שלא יתחלף כבוד התורה
 על לומדיה.

אחר הרבנים.

דברי העורך. בשאלה הקשה הזאת התלבטו כבר רבנים
 וסופרים פעמים אין מספר והעלו חרם בידם. אגודת רבנים נוסדה
 כבר בשנת תרס"ב בקונגרס של רבני כל העולם, שהיה בקראקא, אז
 נערכו תקנות טובות לרבנות ולכל היהדות והנן כתובות על גליונות
 בלים מי יודע באיזו קרן זזית חשכה ומעולם לא עלה על דעת מי
 שהוא לקיימן וללכת אחריהן. אגודת רבנים שניה נוסדה בשנת תרע"ז
 בווינא וגרלה כגורל הקודמת, בפולין החדשה נוסד, ועד גדולי התורה,

תוכן הענינים.

האמת על דבר הרבנות — אחר הרבנים. — חשבוננו של
 עולמנו — רפאל ספר. — מתהפכות הזמן — הפנספסך. מדינה
 ומדינה ומסריה: בפולין הקטנה, בפולין, בליטא, ברוסיה, ברומניה,
 באשכנז, באנגליה בארץ ישראל, באמריקה. — השבוע בכל העולם.
 שני שמות לאיש אחד!

האמת על דבר הרבנות.

ראיתי בגליון המצפה נומר 3 את אשר הרציא הרב ד"ר
 פריינד מלבוב על צירך בימ"ד כללי להנך רבנים חרדים בשביל
 פולין הקטנה, כי אין בכל הארץ רב הבקי בשפת המדינה והפסד
 מרובה יוצא מזה לחיי הצבור. עד לאן דבריו, היוצאים מלב תמים.
 אך כפי הנראה אין הרב הלזה בקי היטב במצב הקהלות והרבנות
 בארצנו, ויחשוב בפשיטות, כי בשביל רבנים כאלה, אשר כחם גדול
 בתורה וידעו ג"כ שפת המדינה, יהיו מצויים תמיד מקומות וקהלות,
 להרכיבם אלוף לראשם, לרבנים ולדיינים, לדאבוננו בהיותי בעל נסיון
 בזה והדבר נוגע עד לבי ועד בכלל, מוכרח אני להודות לבשתנו כי
 בעתים הללו כמעט אין שום קהלה שתבקש לה רב ואם תבקש ע"י
 פרסום קונקורס, אין זה אלא לפנים, דסמות את העינים, וכבר נחשב
 הדבר בעיני צבורינו למין לוקסוס, שנהגו בו קודם המלחמה וכעת אין מקום
 ללוקסוס כזה. הצעה טובה ועוקצת אמר לי פעם בע"ב אחד: למה
 לנו קעת רב? צדיני ממונות יש ערכאות, ולאסור והותר, הרי הנשים
 בקיאות בעצמן, ואם אולי תקרה לפעמים שאלה קשה, מוטב להחמיר
 מספק ולהטריף מאשר להחזיק רב, משא דעיפה.

שוטטנו נא ברוב הקהלות הקטנות ותמצאו הרבה קהלות, שאין
 להן רבנים ואין עודה כלל על דעתן לבקש ולדרוש אחריהם, ואפילו
 אחרי מויץ לא יחורו, ואין צריך לומר הקהלות הגדולות, שיש להן
 מויץ, בוודאי פטורית הן מלקבל רב, זה לא כביר קראתי ב.המצפה,
 שבקראקא היה רצון הקהלה לקבל את הרב הנאון מ"ה מאיר שפירא
 האכריק נלינא לרב אכריק קראקא, אך העיכוב הוא מהמת שאינו
 יודע שפת המדינה. עיכוב כזה אינו כעייני אלא צחוק מכאיב. יהי כן,
 שאינו יודע שפת המדינה, אך בטוח אני בעיפוי כזה, אשר יתפוס
 סוניא עמוקה בשעה קטנה ויחדש בה תלי תלים, יוכף לסגל לעצמו
 במשך ירחים אחדים שפת המדינה על בריה, אם אך יראה, שזה
 לבד מעכב, אך באמת ישנם עיכובים אחרים ונשיות צדדיות... והעיקר,
 שכבר נחשב מינוי רב אכ"ר בעיני קהלת קראקא ג"כ למין לוקסוס,
 שרוב הצבור יכול לעמוד בלעדיו ומה להם ולצרה? וכיז ברור למי
 שבקי קצת במצב הקהלות בארצנו.

לדעתי נכון היה ליסד מרכז-רבני בארצנו, שבכוחו (מי זה
 ינחילם את הכח? המע?) יהיה לכונן את הקהלות הפנויות מרב, שיקבלו

רנליהם, ו משאפנים, שנהגים עם האכרים בבית התבואה, שהם צריכים למסור לממשלה בזול והם מסתירים תבואתם ומרעיבים בדרך את העירוניים. (ד ירדת שער ממונו מיום ליום; כי מתוך שמוכרחים יושבי הערים להביא ממרחק להם, חוץ מסחרות שונות אחרות, שהם מכניסים מהוץ לארץ, עליהם לחזור אהר שטרות ממון היצוניים ולשלם בעדם ככל אשר יושת עליהם ובוה יורד שער שטרותינו (ה הפריה ורביה העצומה של אלה האהירונים, ותולדות היוקר המאמיר הן: רעב, קור וחוסר-כל והכל משברים מוחם; מאין נקה אם לא מן הנזל, כשכל בית-אב מוציא בכל יום אף מרק למוזנות. הממון נמס בכפינו כשג, כהמשים מוציאדים בשטרות עוברים לסוחר במדינה הזאת ובסוף אין די כסף לסוחרים, להביא מעט סחורה לנסות מערומי כתליהם. לקנות מעט סחורה, שיכול אדם לשאתה תחת בית שהיו, עליו להוציא מאות אלפים ולשלם במוזמנים דוקא, כי הקרדיט, שהיה לפני יסוד היסודות והעמוד הימני בכל המסחר, נעשה עתה למושג זה, שאינו במציאות, ובכדי לאפשר את קניית הסחורה, פלו סוחרים הרבה בדי נושכי נשך, וההלואה ברבית קבלה עכשו צורה חדשה, שלא ראו שילוק ותלמידיו אפילו בהלוואה, כל מי שהשך לו ממון באיסור מהסרת סחורות והסעת שטרות-כסף, נוטל היום ממאת אף מרק מן 100 עד 400 מרק ליום רבית קצוצה, זאת אומרת: מן 36 עד 144 אחוזים ממאה לשנה, ואל תדאגו רבותי לנזוכים האמללים, העוברים על פאו, שיש בו אבדן עוה"ב, כי ראשית הרי יראי שמים שבהם לא ישכחו לרשום על שטר החוב; עצה ע כתיקון מהירים יז, והכל שריר וקים ושנית הרי לא מכיסם ישלמו, אלא מכיסנו אנו, כי גם הוצאות הרבית יוקפו עלינו ועליכם במלוה ובשעת קניית הסחורה נשלם אנו גם את הרבית, אע"פ שמעולם לא לוינו, ושאלות מלאות יאוש נצבות לפנינו: להיכן יודיכנו המצב הזה? הלא באמת תמימים אנו, אנחנו ואבותינו ואכות אבותינו לא ראינו מלחמה כזאת ותולדותיה והסרי נסיון הננו בזה, אין אנו מוכשרים לצמצם צרכינו או לרעוב ללהם, ובכדי שלא יקשה בעינינו להוציא את החוצאות במדתן החדשה, אנו מרגילים את עצמנו בכללי השבון חדשים: 125 פעם 1 הן 1, שהרי 125 מרק שוים היום לכתר אחד שלפני המלחמה, ומי יתן שלא נצטרך בחודש הבא להתחיל את למודנו מחדש ולשנן לכנינו: 25 מרק שוים לכתר אחד משנת 1914, כ ומר 250 פעם 1 הן 1...

מדינת פולין עסקה במלחמה מאז עמדה ברשות עצמה במסכות בלתי רגילות ופסיכך לא עלתה עדיין ביד מחוקקה הבלתי מנוסים והבלתי מלומדים, לכוננה על בסיס חוק וקבוע, כל הכחות היו טרורים להציל את המדינה ומלואה מכף אויב ואיש לא שת לבו לתקן המדינה פנימה, איירי דטריר למפליט לא בלע, ובפיוץ המדינה החדשה השתמשו לא רק מסיעי הוולשות, אלא גם האכרים, שמתוך רוב משכורת גרלה תאזם לבצע כתאות מלוים ברבית ויושבי הערים הגם בידם כחומר ביד היוצר ובפריט אחרי שראשי הממשלה מהם יצאו, מי ידמה להם ומי ישוה להם!

ואהריתנו — מי ישורנה! לתגר הזעיר יש השבון במעט מדויק, מתי יבא קצו, בכל שבע ושבע יפחיתו לו מסחרתו, שיקנה בממונו, בעוד שהוצאות ביתו הולכות ומוסיפות ובכוא היום, שבמות סחורתו תדמה לאפס, אז יהזור עולמו לתהו ובהו, והעמלים יסבלו את היקרות המתרבה והולכה רק כד זמן שיוסיפו להם על שכרם משבוע לשבוע, ובכוא היום שלא יוכלו עוד הקונים להוסיף על מהיר כל סחורה, או שבת שבתן יהיה לארץ, אם יושב מצבם בזה, זאת היא שאלה אחרת.

נקודת הוזהר האחת בענינו היא תקות השלום עם רוסיה. המדינה העצומה המורעבה צריכה לכל מיני הומר ותוצרות, ואת הסחורה הלזו נובל אנחנו השכנים להספיק בזול יותר מכד העולם ודוקא מפני ערך ממונו הנמוך, ותנני כל העולם ישתמשו בעל-כרחם בסוחר

ומה פעדו ומה מעשהו? החסרון הוא החנוך הרע של רוב הרבנים בפולין, שהם מתגלים בעבודה שאינה פוריה, שאין לשום בריה בעולם צורך ותועלת בה, כדומר בפפול חרף ובדרשות לא ע"פ האמת אבל את התורה עצמה, רוחה ומוסרה, חוקי הייה ומדותיה, מהותה העיקרית והשקפת הייה, אינם יודעים כלל ואין לרובם אף מושג מהם, הלכך נעשו רוב הרבנים פאסיבים, אין מתחשב עמהם ואין דורש עצתם אפילו בעניני היהדות העיקרים, וכשנסודו תקנות הקהלות באוסטריה למשל לא ניתן לרבנים שום יפוי-כח בהנהגת הקהלות, כמו שקמו לפני זה הרבנים וקבלו בידיהם את הנהגת היהדות, מבלי נטילה רשות כלל מאת גדולי הרבנים שבדורם, הפסד שני נרמו רוב הרבנים לעצמם, שנהשלו במהפך ההיים, ככל דוד עמרי הרבנים למעלה מכד העם, לא רק בידיעת התורה, אלא גם בידיעות חול, בתרבות ובדרכי ההיים, אבל בדורות האהירונים, כשהשקיעו פרחי הרבנים את כל ראשם ורוחם בפפול התפל לשם ספורט, שכהו, שאין העולם עומד, הדור מתנועע קדימה בתרבותו והם נשארים אחורנית ובעל כרחם ידם על התחתונה, והיאך יוכלו הקהלות למסור בידם את הנהגת הצבור אם שצאי דנגרא עומד למעלה מהם בהיות העולם? וממילא הם יתרים, לפני שצושים שנה ויותר שאצתי את אחד מפרחי הרבנים, מפני מה אינו לומד קצת ידיעות חול ולשוץ המדינה, הרי הממשלה רדשה זאת מאת כל רב? הצעיר הפקח ענני ביהדות: למה לי? באשר תהיה לי משרה, אקנה לי תעודת ב"ים נמוך בחמשה ר"ב ולמה לי ללמוד? ובפקחות היהירה הלזו השפיץ, את עצמם עד שאול, עד שנעשו למותרות, אדמלי עמרו הרבנים על מרום הזמן והיו עולים בחכמתם על בני קהלותיהם, כמו בדורות הקודמים, אז בלי ספק היו מוצאים להם מקום להתגדר בו ולא היו מיותרים בחיי הצבור, כמו שלא יעלה על דעת אדם בכל ארצות המערב לומר על הרב, שהוא מיותר או זקוקים, אנחנו מתאמצים להטות לב הממשלה להוציא חוקי הסתדרות לקהלות וע"פ החוקים האלה תהיה הובה על כל קהלה למנות רב קבוע, אבל בכל אופן לא רב היודע רק פפול ודרוש לשבת הגדול, אלא רב החי עם ההיים ולא נשאר באף ההמישי, ורבנים באלה אינם נולדים, אלא מתהנכים ולא יוכלו לקנות להם תעודת ב"ים בחמשה שקלים או ללמוד לשון המדינה בני חדשים לאחר שיתקבלו לרבנים.

חשבונו של עולמנו.

דאגות העירוניים. — סבות ירדת שער ממונו. — ניירות העוסקים בפריה ורביה. — מרוב ממון — אין כסף. — קרדיט לא יזכר ולא יסדה. — צורה חדשה לרבית. — גוש תבוש שייכוס! — צדיקי הנלושכים. — לא לוינו ולא לקחנו בהספה ונשלם רבית גבוהה. — 125 פעם 1 הן 1. — איירי דטריר למפליט לא בלע. — למי השעה משחטת? — מי ינוה וסי ינוע? — שבתון יהיה לארע. — כמה יפה בת פולין? — מזי רעב ולהומי רשה. — מה תקן הכולשיוויסמום? — האממינים הרתיים והבול-שיוויסטים מנחמים בנן ערן לעתיד לבא. — הכולשיוויסמום — מחלה, שאין לרפאותה לא בעונשין ולא בפנרומות.

עננים קודרים בבדים עוברים מעל ראשי יושבי הערים, נהשול חדש של יקרות חדשה קופץ עלינו יום יום, מלבד דאנת פת הלהם התדירה תדכאנו הרצנה, שהכנסותיהן של רבנות משפחות לא תספקנה עוד מחר לכלכלן די שבען, סבות היוקר הנוכחי הן שונות: (א) שאין יבול הארץ מספיק עתה לפרנס את יושביה, כי שטחים רבים הסמוכים לנבול עדיין אינם נעבדים, כי בעליהם הובירו מפחד אויב, (ב) חיל הכולשיוויסטים, שפריצו אף הארץ, בזו את כל קצירה בכל מדרך כף

ללדון ולפאריו נגד הגוף, שנעשו היהודים, אלופים' לראשם, יציבא בארעא וגורא בשמי שמיא!

הפכפכך.

מדינה ומדינה ומקריה

בפולין הכטנה.

מלאכי המניספרים למשפטים היו בלכוב לחקור ולדרוש פרטי ההרנה וחשוד, שנעשו ביהודי לבוב לפני שנתים, אחרי מסרם דין וחשבון לפני המניספרים לעניני החוץ והמשפטים, נועדה ועדה אחרת, לשלחה שנית לבובה, כן מודיע העתון הווארשאאי, נאדורי והוא מוסף שלמרות הידיעות, שנתפרסמו בפניות צדדיות, עושה הממשלה את כל מה שביכולתה למצוא את האשמים ולענשם כרי רשעתם, נקוה שישאו עונם גם האשמים האמתים, ששלחו את ההמון התמים לרצוח ולנוגב ולא רק הפתאים הנפתים, שאינם יודעים מאומה אלא לקים מצות אדוניהם.

בפרמישלא עוררה רעש גדול תפישת יהודים שונים וכניהם משפחת נבירים עצומים, שעסקו בהפצת שמרי אלף מוויפיים, שהביאו מקיעליץ ושלמו בעד שטר-אלף אחד 60 מרק כפי השמועה ילקו האסירים בחמה עזה.

מאמריקה הגיעו ללבוב 11 קרונות מסהיב מלאים מטות, שמכוח כרים וכסתות, מצעות ומרנדים בשביל גולי אוקראינה.

לבוב, הפך אני להתעכב הפעם על היחסים הכלכליים והרוחניים של היהודים בהחבל הסכונה, נלציצה-המזרחית, כידוע לא נחתך גורלו של השטח הנזכר עד היום מפני מאותיהם ודרישותיהם של הרוחנים, שהם פה הרוב, הלפך החוקים הכלליים, שנקבעו ע"י הסייס-החוקק, שבוורשה אינם חלים פה בכל החוקה המשפטית, ובהודמנות זו משתמשים שונאי ישראל לרעתם של האונבלסים-היהודים, הותרה הרצועה! אל חקים ואף תקנות, רוצה מי שהיכולת בידו להציק לנו— יציק, רוצה לרדוף— ירדוף וכל המרבה הרי זה משוכח... ההלכה תובל להדרש ולמעשה נתנים לעשות איש ככל הישר בעיניו ומה שעשו עשוי...

אין לתאר את מצב הרוחות השורר בין החונים האקדמיים שכבר נמרו את בתי-הספר התיכונים בימי אוסטריה ואחר-יכן, אבל אין נתנים להם לנמור את חוק למודיהם, האינברסיטאות פנורות בפניהם משעמים בלתי מבוססים, ובשרה תכללה רע ומר, תורת-הביוקוט של דמונסקי וחבריו התחילה להתרחב פה באמצעות דברי הקטרוג והשנאה, המתפרסמים בכל יום בעתונים וע"י מטופים, המסיתים ומשסים את ההמון ביהודים באופן מבוהל ונורא, וכבר התחילה להראות את נצניה הראשונים, וכמעט נואש מתקוה בראותנו, כי יום יום מתמעטים מקורות המחיה וענפי הפינסנה, והעניות תנבר על כל אפסים, כל היהודים שהיו דרים בכפרים והחיו את נפשם ע"י מכירת י"ש, תגרנות קטנה או ע"י עבודת האדמה, נדחקו אל הערים, באשר שונאינו לקחו מידם את עסקיהם וניספו גם הם על העניים, אשר בערים.

אך גרועה מכל הצרות החמורות היא עניות הדעת וההרגשה כמחננו פניהם, עריין היהודים פה שקועים בתרדמתם העמוקה, אינם מארגנים את עצמם, ואינם מטבכים עצה במה לקדם, את פני הרעה... עוד לא חדרו קרני שמשוה של האידיאה הלאומית לתוך מחשכיהם הנוראים של חוגי החרדים פה, עוד לא עלה בידם להשלים בין התורה והחיים, מצב הרוחות אצלם ימלאנו שברון לב ודאבון נפש, אעים שאינם מתנדים לנו בלל, אלא האדישות לצבוי הכלל החוסר צורך ההסתדרות יאסרו את ידיהם מעשות דבר, שאינו נוגע לעצמם ולבשרם.

הפולני, שיתוודך בינם ובין רוסיה והמתווד לעולם יש לו ידים צמניים, שאי אפשר שלא ידבק בידו מאום, ולתכלית זו יש להסביר, לחוגי השלטונים והמחוקקים השכם והסבר עד שיקשינו, כי העירונים הנם מזו רעב וחובתם לעמוד לימינם, שתמצא ידם מהרה לעסוק בחלופי סחורות עם השכן הפושט להן ידו, רק בזאת אפשר עוד למנוע את השואה המוכנה לנו.

אצף מזו הרעב מצויים בערי ארצנו גם דחומי רשף, הסובלים מקדחת קומונ'ית, השואפים ללכת בדרכי תקיפי רוסיה של עכשו, שההריבו את ארצם הנדולה והברוכה עד היסוד, ודאי ששיטת הקפיטליסמוס, שהיתה שופטת לברה בכף העולם לפני המלחמה, לא מלאה את רצון הכל, לא היה כל העולם ממש בנחת עד בלי השאר מקום לתרעומות, היו כמה רעבים, כמה עשוקים וכמה רצוצים, אבל מה תקן הכולשיוויסמוס? עד עכשו הביא רק רעב, צרה ויגון, אסון ופל פנע רע על מאות מיליוני בני אדם, אמנם עדיין הוא מתנחם ומנחם כאיתני המאמינים בלעתיד לבא, בקץ מבריק, בגידעון קומוניסטי, אשרי המאמין! אבל מודה הוא שבעתיד הקרוב לא יעלה בידו כלום, ובכל זאת ישנם רבים, הנוטים מטבעם לקלקל ולהשחית את כל הבא בידם, הרוצים לרפא את שבר המדינה וכל התלואיה בצרי הכולשיוויסמוס, אפילו בתנאי להעבירו בתהלה בשבעה מדורי הנירנס הרוסית לימים רבים, האנשים האלה יש בהם חולשה נפשית, שבאה עליהם עקב המלחמה בת שבע שנים, אבל הכף וריק הן התרופות, שרוצים חכמי המדינה רופאי האליל לרפא בהן את מחלת הכולשיוויסמוס: בית הסודר, מיתה בירה—פנרומות.

רפאל פפר.

מתהפכות הזמן.

יציבא בארעא וגורא בשמי שמיא.

זכורני, שבימי געורי נסעתי פעם בקיץ במרכבה לטייל ביהר עם עם שני משכילים זקנים, כשהגענו אל מחוץ לעיר ראינו אורחים פולנים כפריים ונשיהם יושבים על הארץ בצדי הדרך ומבקעים אבנים, לעשות חציץ לחקן המכלה, העיר משכיל אחד באוני רעהו: היום בגלות אגחנו הורים יושבים לנו במרכבה ונוסעים לטייל ואורחי הארץ יושבים על הארץ ומתאבקים, באכך מרכבתנו ומבקעים אבנים, וכאשר יבא המשיח ונעלה לארצנו או ישבו להם הגוים במרכבה ויסעו לטיל בנחת-רוח ואנחנו נשב על הארץ ונבקע חציץ, עלי עשתה השיחה הזאת רישם כאלו הם מלנגנים על תקות ישראל ובוחרים בהתמדת הנצח, אין לשכוח, שמשכילי הרור הקורם כולם היו מתבוללים, בכל אופן נכנסו הדברים באוני כמו לצנות רנעית, שעלתה ברנע הזה על לב המשכיל, באשר גדלתי ובאתי לערים שונות, מצאתי את ההמצאה הזאת גם שם שגורה בפי כל המשכילים ואפילו דאמשכילים, אפי כן, אמרתי, הרי אין זאת הלצה כלל, אלא אחד מצורי העם על אופן הגאולה ובנין ארץ ישראל החדשה.

וכך הוא הדבר באמת, עינינו הרואות, שכל ציורי העם על אופן הגאולה העתידה ומסכותיה נתיימו בימינו, כגון הציור על אדות הבלי משיח קשים מנשוא, ע"ד מלחמות הגוים ובזו, ע"ד שיבת ארצנו לתת יכולה לפני קץ הנצח ועוד הרבה, והנה גם הציור ע"ד המהפכה בהלוקת התפקידים, שבארצנו נשב אנחנו האדונים הגאולים על הארץ ונחצוב חציץ והגוים העמלים של עכשו יעברו לפנינו במרכבות, נתקיים במלואו, דברים כהיותם, אלפי בחורי ישראל וגם בתולדות רכות ועמלות וכניהם גם ידקמורים, ובני נבירים, אשר לא נסו בנולה להציג כף רגלם על הארץ או לשים כף ידם במים קרים, יושבים על הרי הגליל ועמקיו בצדי הרכים וחוצבים אבנים בקורנסיהם, והתושבים הננולים עוברים במרכבות ומתאספים בהיסה ועושים פוליטיקה, משלחים מחאות

להם הסרה הכנה לציונות בתור איריאה. בצדק אמר פעם הר"ר קלוזנער: במקום שאין אנשים מפותחים, במקום שחסרה השכלה אי אפשר לטעת בלבבות את ההכרה, שלשם רעיון התחיה כדאי להקריב קרבנות! הם יודעים רק להתפעל בשמעם דברינו, אבל התפעלותם היא רק רגעית וחולפת. השבנו שכבר יש לנו נפשות חרשות, שתעבודנה אתנו שכם אחר עבודת שכלול הישוב הארץ-ישראלי. אבל תוחלתנו נכזבה. היהודי הנציצי מוכשר רק להקדיש מחיאת-כפם וקריאות-היודר בשמעו דבר שכל, אבל אין לנו לחיי-עולם... וזאת היא בעוכרינו. י. אופר.

בפולין

ועד הסיים, הממונה על חוקי המדינה היסודיים, כבר נמר עבודתו בדבר מוסד הסינאט. הוא יצטרף מזקנים נבחרים מכל גזיל (וואָיעוואָראַד) בפ"ע, שיהיו מבני 40 שנה ומעלה. ככל גזיל יבחרו בל הבחרים שבני 30 שנה ומעלה חלק רביעי ממספר צירי הסיים, שיצאו משם, ומלבד אלה יכנסו אל הסינאט המשה סגני כהנים של הקתולים הרומיים היוונים, באי כח שלש כנסיות דתיות, שמספר חבריהן פחות מעלי הדת הקתולית. נכלומר הדת הפרובנסלאבית הפרוטסטנטית והיהודית, אלא שעיקמו המחוקקים לשונם בנונה, שלא להוציא דבר מנונה מפיחם, שדה ישראל נחשבת ג"כ ר"צ בין הדתות). ביב בתי הלמוד הגבוהים וביב בתי הכלכלה (לשכות המסחר). מבין הנבחרים בנלילות לא יהיה ליהודים אף מורשה אחר, כי כל הגזיל יבחר יחד ודעות היהודים תכבנה כרוב ככל מקום. אך את באיבה הדת היהודית לא יוכלו לבטל ויכנס אל הסינאט רב אחד. לו היתה איוו הסתדרות לרבנים, היו יכולים לבחור כרצונם ועתה יתמנה הרב ע"י הממשלה.

השמועה ע"ד מנוי באיבה היהודים באחת המניסטרייות, שהוכחשה, לא היתה בפי הגראה בלי יסוד. באמת עלתה במחשבה למנות יהודי מומחה לענינים יהודיים, אבל המקטרגים הידועים הרימו קול צעקה בסתרי חררי הממשלה והמחשבה הופרה. לצאת ידי ההובה לבעלי הדת הישנה יתמנו הפקידים היהודים במניסטריום הפנימי לממונים על עניני היהודים, בלי כל תכנית, אע"פ שאינם מומחים.

הצירים היהודים כסיים הכניסו התקפה ערוכה אל ראש המניסטריום ברבר קיום סעיפי החוזה הוורסילי, המוכרים על זכות המעוטים, שעד כה אין עוד כל סימן שיתקיים החוזה הנוסף הזה, אין הממשלה קובעה ועד יהודי לבנון בים מיוחדים ליהודים, אינה שתקנה את הסתדרות הקהלות לפי תפקדיהן החדשים ואינה קוצבה סנום כסף בשביל בים ליהודים כפי מה שהתחייבה בחוזה הגיל, שכבר נתקבל מאת הסיים וגם נתפרסם בקובץ החוקים ולא עוד אלא שאפילו הגויות הקשות, שנגזרו על היהודים בימי הצאר, לא בטלו עדיין כדיל ובחלק הכבוש האוסטריי אסרו על היהודים להשתמש בלשונם. המתקפים שאלו אם יש עם לבב ראש הממשלה לקיים את המוטל עליה בחוזה ומתי תעשה זאת.

כאשר קרו בווארשה כמה מקרי הרעה בלחם, שהספיק שלטון העיר את קמחו לאופים, האשימו מיד עתוני הצורדים את האופים היהודים, שהמה מרעילים את העם הקתולי וקראו לנקמה בעברה וועם, כדי לעורר פגרום. שלטון העיר קבע ועדה, לבדוק את הלחם וסכת ההרעה. הועדה מצאה את הסכה במהסון העיריה, שבשקי פתיתי תפוחי הארמה היבשים, שטוחנים אותם לערבם בלחם, ישנם חלקים רקובים מלאים בצילים, שגרמו מכות חררי בטן.

בריטא

היהודים בליטא הוויפנאית נכזבו, הם רצו לאהוו בפוליטיקה של יהודי גליציה המזרחית טימי הסכסוך בין הפולנים והרותנים, להתיחס

ברוסיה

מרוסיה הדרומית באות שוב שמועות איוב ע"ד הרנות ושוד חדשים, הארץ יצאה בפעם העשרים מתחת ידי הכולשוויים ואין כל שלטון וגודרי השורדים עושים מה שלכם הפין. בין ערי המטבח נמנות העירות רניבקה, בפודוליה ואיבנקה פלך קיוב, בעירה ששלניקי הצילו האכרים את היהודים מיד הליסטים ביסדם רפובליקה והקימו ממשלה לעצמם וכבאו השורדים ושענו שיתנו בידם את היהודים, שהם קומוניסטים, התיצבו האכרים נגדם באמרם: יהודינו אינם קומוניסטים.

ברומניה

רבנות יהודים פליטי חרב מאוקראינה מצאו מפלט בכסארביה תחת מחסה ממשלת רומניה, והנם בצרה גדולה, כי לגור ברומניה אינם רשאים ולנסוע הלאה אינם יכולים, מאין להם תעודות מסע, בשבוע שעבר בא ראש הממשלה נגד אורס קו לקשינב ומועצת העיר ערכה משתה לכבודו, בין הקרואים היו גם יהודים אחדים: הרב הנאון אב"ד ר' ליב צירלזון, מנהיג הציונים ד"ר כהן-ברנשטיין, האינה גטליב, יועץ העיר ליב טמאן ועוה"ד קענישיין. הרהיג צירלזון מסר בשפת צרפת צחה את תורת העם היהודי לראש הממשלה על הגינו כרחמיו על שרירי ההרנות פליטי אוקראינה. נאומו היפה עשה רושם טוב מאד על כל הנאספים. ככלות המשתה קרא הנגל ראש המניסטריום את הרהיג אל חדרו ודבר עמו על ענינים שונים ובהודמנות זו המליץ הרב שנית על הפליטים ובקש עליהם רחמים, להגן עליהם עד שימצאו ידים לגדור הלאה, לאמריקה או לא"י, השר דבר עמו גם על נשיתם המדינית של יהודי אוקראינה, החשודים בכלשיוויסמום. הרב הסביר לראש הממשלה, שהיהודים רק מפני הולדתם יסבלו מכר הצדדים, אלה יחדשום בקומוניסמום וינקמו בהם על מעשי המוסקאים ואלה יפקרו עליהם-עון ימתנדי המרידה הכולשוויית, דמיונם ככלי חרם, שאם יפול על אבן אוי לו ואם תאול האבן עליו אלפי לו. כל עון היהודים הוא, שהם תמיד החלשים ונזחים לשפוך עליהם חמת כל מרי נפש. ממחרת בקר הרב עוד

הנוכחים לעשותה. אבל כלכלת מסהיב והנהגות הצבא מבקשים גם בעלי מלאכה: נגרים, נפחים, נדרים, פחחים והושבים. המורים העברים בא"י הוציאו מתאה עזה נגד החלטת הועידה הציונית בלונדון, לצמצם בהוצאות בתי-הספר בא"י, אין המורים רוצים לאהוז בנשק השביתה, שנוהגים בה בגולה, אבל ישלחו מלאכות מורים ליישיבת הועידה להשיב את הנורה, שנוורה עליהם לרעוב ללהם בשעה שהפועלים מרויחים להם כשפע.

ד"ר פישל וואשיץ הידוע לכל העברים בנליציה, עמד בבחינה בירושלם במקצועו, מקצוע המשפטים ונעשה לעורך דין בחיפה. בזכרון יעקב הסמוך להר הכרמל נרצה השומר העברי משה פרונינק, הרוצה העמלקי נמלט, אבל בני ביתו נתפשו לערבון ורכושו החרם.

הממשלה החכירה לעדת היהודים בפתח תקוה 3000 דונמים קרקע של בצה להמשים שנה. החוכרים ייבשו את האדמה וישעו, שם יער.

כא לאי הפרוס אוטו ווארברג, שהיה ראש הועידה הציונית, היא יעסוק שם בחקירת טבע הצמחים, מקצועו המיוחד. חברת קהלת, תוספת ניכ בחקירת טבע בעיה וצמחים, תוציא ספר זואולוגי לצמירי בים.

חברת. עת לבנות בפאריז, שיסדה קרן של שתי מידיון פרנק לבנות בתים בא"י, תשלח את מנולה מר דוירסון, להחל בעבודת הבנין.

באמריקה.

בועידת האכרים היהודים, שהיתה בימים האלה בניו-יורק, כבר שנה בשנה, דבר העסקן הישישי כורש סולצברג אל האספה בתור אחד מראשי ההכרה להרביץ ביהודים הפין לעבודת כפים. החברה הזאת תוכל להתפאר, כי היא הביאה את רבנות משפחות היהודים עובדי האדמה לידי כך, למאם בהמון קריה ונתענוניה ולצאת השרה, להיות עם הטבע ולהוציא להם מן הארץ. אבל תוכן דברי הזקן עוררו כעס בחוגי צעירי היהודים, שהתנגלו כבר ברעיון הלאומי וההזיריה לאיתנו, להיות כאחד מעיקרי היהדות. מר סולצברג הטיף מוסרו לאכרים היהודים, שלא לתחזק בפרודם מעם הארץ ולא סתרו ולא יתאספו בפני עצמם, אלא יתכולצו בשאר האכרים וישכחו את הברלת ישראל מן העמים. כאילו לא שמע הזקן הזה מה שעלתה ליהודים באונגרים בהתבוללותם היתה, שדוקא משום זה משכו עליהם את המת המדיארים ובשעת הכושר נקמו בהם על חפצם להיות מדיארים כמוהם.

ידוע שרוב בעלי המלאכה היהודים באמריקה הם חייטים, לא חייטים נמורים, אלא תופרים או גוזרים או מנהצים, ולפי שהסתורות מונחות עתה בקרן זוית ואין פונה אליהן, אין עבודה כבתי החרושת ולא שכר לחייטים ורבבות בעלי מלאכה יהודים הולכים בטלים. נתני העבודה משתמשים כהפסקת העבודה, לשוב להנהיג את תנאי העבודה הישנים של לפני המלחמה. כי בשנות המלחמה עלה שכר העבודה עד לנוכה שאין להגיע אליו עתה בזמן השלום, והפועלים מסרבים וטוענים, שמוזנת לא הוזלו עדיין ואי אפשר להם להתקיים בשכר פחות. כן פריץ ריב כביר בין בעלי החרושת ובין הפועלים.

לריק שמחו מרחוק על התנועה העברית כביכול, שהתעוררה באמריקה, כאלו בנתה לה הספרות העברית בית חדש בעולם החדש. עתה נלה הדבר, שכל התנועה היתה מלאכותית. הפרלנ שטיבל, שהוציא בניו-יורק ירחון ספירתי בשם מקלם, ראה פתאום, כי הוא מניה מעותיו על קרן הצבי, ההפסד הולך ורב ואין תקוה למצוא מספר קונים הנהיג עתה בהוצאה המרובה, המקלט הדל אפוא לצאת אחרי שנדפסו 14 חוברות רבי הכמות והאיכות, אך לעומת זה חוזר, התורן לתחיה, השבועון הזה יצא לאור שנים אחרות בהוצאות הקופה הציונית

פעם את ראש הממשלה ובקש ממנו שיפקוד על שרי המחוזות: 1) שיתנו כלי כבודת תעודות-מסע לפישי אוקראינה, כי עד עכשו לא נתנו להם תעודות בטענה, שאין רומניה מכירה מדינה אוקראינית; 2) שיתנו להם תעודות מוסר טוב, אעים שורים הם; 3) שתוציא הרשות להפשי כל הפישים התפושטים. ראש הממשלה פקר לאלתר על שלישו לעשות כל בקשות הרב.

באשכנז.

עוד מעט ושני מוסדים יהודיים גדולים, שנכראו ברעש ופעלו בקרב היהדות הגרמנית בשאון ובקול קולות, יהיו שייכים להיסטוריה. האחר היא קהלת הרפורם, שבמלה את השבת וויט שני של נציות והגנה יום א' ומקהה כל תפלה על שיבת שבות ישראל וכל זכר ציון ועם ישראל מסדוריהם זהשני הוא חברת העורה של יהודי אשכנז, שנלחמה לפני המלחמה עם הציונים בדבר בתי הספר בא"י לקבוע בהם שפת אשכנז לשפת ההוראה ברמותם, שכל מלכות טורקיה וא"י בכלל תפול לאשכנז לאחוזו. בשנות המלחמה רוב חברי קהלת הרפורם המירו דתם והשריד הנותר אין בידו לכלכל את בית הכנסת השמש. וחברת העורה הפסיקה לנמרי את פעולותיה אחרי שאין עוד בידיה לפעול בארצות המורה, כידוע גם הכייה כמעט עברה ובטלה אלא שהיא עדיין פועלת להעמיד מורים לבהים במורה, בי צרפת עדיין שלטת שם.

באנגליה.

העבודה לטובת קבוצ קרן היסוד התחילה פה בכל כובד-הראש הראוי. נתמנו אנשי שם לצנח על העבודה, שכראשם יעומד המניסטר האנגלי אלפרד מונד, ומלאכים נשלחו לכל תפוצות הגולה: ווייצמן וחבוטנסקי יצאו להולנד, ד"ר צוין לקנדה, גולדשטיין לאפריקה, ד"ר ולקינד לארצות סקנדינביה וד"ר שווארצמאן לרומניה ובסארביה. במנטשסטר הקהלה הגדולה השניה אחרי לנדון נקבצו 5 אלף ל"ש. בכל אנגליה, שמשבר ממוני שולט בה, קבלו העסקנים על עצמם לקבץ שתי מיליוני ל"ש.

והעתון המקמרג, מורנינג פוסט בראותו שהעבודה התחילה באמת (הוא הריע כבר בצדהלה, כי המשבר בציונות הפיר את כל ענין מדינת היהודים) חזר לסאורו, להעליל עלילות מנוחכות על הציונים ועל היהודים והעיקר על המניסטר היהודי מונד. הוא צועק, שביה המיליארדים, העתידים להקבץ ישמשו ליהודים לתפוש מלכה בכפה, לשלוט בכל העולם ולהרוף את האנגלים מן המורה, ובמועצת המרניה נערכה אינטרפלציה ברות הזה לקמרג על היהודים ועל המניסטר מונד, שנלחמה בהם כוננת מרידה, הממשלה כמוכן דחתה את השטנה.

המשומדים באנגליה הסתדרו לאגודה והם אומרים לעלות לרומי ולהניש אל האפיפיור, ספר זהבי, שיכיל שמות כל היהודים המשומדים שבעולם. מרומי יעלו ירושלימה, לבנות שם בית תפלה חדש על הר הזיתים. מומר אחר עשיר שמת הניה נביע עתיק מאד לבית התפלה הקוא.

בארץ ישראל.

באספה, שהיתה במנטשסטר לטובת קרן היסוד הודיע הפרופ. ווייצמאן, שממשלת ארץ ישראל דורשה להעלות לו לאלתר עוד 8000 חלוצים לצורך בנין מסלות. אך לתת בשביד כל אחד 20 ל"ש לבנין ברקאות למלון ולקנין כלי מלאכה. עכשו עסקים רק (1500 חלוצים בעבודה הזאת. העבודה נמסרה לקבוצות פועלים, המקבלות לכל פועל 30 פיאסטר ליום, הפועל צריך למחיתו כעשרים פיאסטר ליום, מעלה יש בעבודה הזאת, שאפשר גם לפועלים לא

להרחיב גבול אויבתה הטשכית, גם אינה רוצה באבדן המדינה האונגרית. — בפיומה נמו שוב מקצת צבא איטליה ללמוד את העיר החפשית, אך חיל המלך גרשם. — באזיה הקטנה הוכו צבאות היונים מכה רבה מאת חיל הטורקים.

שני שמות לאיש אחר.

מאת ראובן מרגליות מלבוב.

(סוף)

אבל גם נחלימי, כי אבא נכל מקום שיבא עם עוד איזה שם הוא תואר, איכ לא יתכן שימצא רבי אבא פ' י' שוהו כפילת התואר, והנה מצאנו ר' אבא סלה רבה (כתובות ק"א ע"א) ור' אבא מרי (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ג) ועוד, שכרור הדבר כי מרי הוא שם העצם, שאם לא כן היה להם להקדימו ולומר: מר אבא, וכן נראה בשם ש"ל מרי המוזכר בשבת ל"ג ועוד, וראה בקדושין ל"ב ע"ב: אבא מר בר פפא, והנה מצינו בבבא מציעא מ"ג ע"ב, כי אבא היה שם העצם שלו ומאשר לא נקרא מר אבא בר פפא, מוכח כי גם מרי הוא שם העצם לו, איכ היו לו שני שמות אבא מר, (וראה בנישין ל"ה סע"א: דמתקריה איה מרי, ובספד ערך מר שמואל מרי וברין נדרים נ"ה ע"א), כן מצינו בנישין נ"ו ע"א: אבא סיקרא שהרניש רש"י וכתב: כך שמו וכוונתו ברורה להעיר, כי אבא האמור שם אינו תואר על שהיה ראש הבריונים, כי לא יתכן לכנות כל ראש כת בתואר הכבוד של אבות העולם, אך שמו הפרטי היה כך (ז).

בעל סדר הדורות האריך בראש ערך אבא אריבא להוביח, שהוא רב, כי לדעת הערוך והרש"ב שם העצם שלו היה אבא, ורב הוא תואר, כמו רבי בא"י ז', אכל לדעת רש"י אבא הוא התואר ונתכן שרב הוא שם העצם, אם כי במקום אחר יבא בתור תואר, כמו השם אבא שהוא תואר לאחד ושם העצם לאחר, וכוה יוכנו לנו דברי התלמוד (פסחים פ"ו ע"ב): רב הונא בריה דרב נתן איקלע לבי רבבי, אמרי ליה מה שמך? אמר להן רב הונא וכו', איך מ"ס קרית לך רב הונא? אמר להו בע"ש שם אני — מקמנתי כך קוראין לי רב הונא, רש"י — כי הם דמו, שנאמרו רב כוון לתואר והוא השיב, כי כך שמו, שקוראים אותו, רביהונא, והרי שני שמות.

ואשר כתב בעל התם סופר שם, שאין להדיא ראייה מגמ יבמות קכ"ב ע"ב מן יחנן בריבי יהונתן אריה, לפי שהוא שם משפחה, מלבד הורות שנדבר, יפלא: הן מי שיש לו שם משפחה די אם יזכירו שמו ושם משפחתו (ראה בשו"ע אה"ע סי' י"ו ב"ש ס"ק נ"ח), ולא היה לחכמינו בעלי התלמוד להזכיר אלא אמירתו הנהוגה להלכה להתיר אשתו, לפי שכזה יש מקום למעות ולומר, כי גם

(ז) וכן הדגיש רש"י בבבא מציעא נ"ט ע"ב: אימא שלום כך שמה ולמעט בא, שאיז זה שם התואר, אף מה שכתב בחגיגה ט"ו ע"ב: סח לי אבא אלעזר כך שמו, אין כוונתו למעט, שאין אבא תואר, אלא שאלעזר זה אינו אביו של ר' יוסי, כי אם כן היה נקרא, וכן בבבא מציעא כ"ו ע"א: שבתת ברי כך שמו, הדגיש שאין ברי פה בכוננת ברי, אלא שכחת"ברי היה נמרא, וראה ברש"י חולין כ"ט ע"א אושעיא ועירא דמן חבריא.

(ח) אבל מה שהביא בסוף אות א' שם, כי ממה שאמר ד' נחמי על רבא בן הונא זוטא אבא כביצה כ"ט ע"ב מוכח, כי אבא הוא תואר שהוי לא היה נקרא בשם אבא, שכח דברי עצמו בערך רבה בר בר חנה שכתב מה שנקרא רב"ח שמו אבא, כי הערוה כתב, שכל רבא ורבה הם אבא, שהרניש בראש המלה היא סימן לתואר רב.

(ח) ופליאה על רבינו בעל נודע ביהודא במה"ס אה"ע ס"ס ט"ב, שחקר בזה ולא התעורר ע"ד הכ"ש בשם המהרש"ד"ם אלו.

עד שנלאו להפסיד מדי חודש כחדשו הן רב והפסקיהו משום הסבך, עד שבא ראובן בריינן לועידה הציונית ככופאלה והניח מוסרו לראשי הציונים, שלא מצאו מקום אחר לחסכון רק את העתון העברי ודבריו עשו רושם וקבלו על עצמם להוציאו שוב.

יצא לאור בנידורק הכך השביעי של העניקולופדיה העברית 'אוצר השמות' מאת החכם הישיש א. ה. רוזנברג, הוא מכיל את אותיות נ' וס', והוא אוצר שמות אנשים, עמים, מקומות, בעלי חיים, צמחים וכו', הנזכרים בתנ"ך, מכארים ברחבה באופן מדעי, המחבר יחנ עתה יום הולדתו התשעים וניסד ועד של חוככי הספרות העברית, להוציא את שלושת הכרכים החסרים עוד.

אחת מתולדות המלחמה באמריקה היא העתון היומי היהודי דער טאג, זוהי הופעה משונה, שרק באמריקה הוא אפשרית, קמיוג אנטישמי על יהודים ויהדות כלשון יהודית — מי האמין שדבר כזה הוא אפשר? והעתון הוא עתון גדול וקוראיו היהודים מרובים ואינם מרנישים את העלכון, שכונדים יהודים שונאי ישראל עושים להם, לקטגן ולהשליך שקצים על עמם ומולדתם כאחר הצוררים החיצונים. פוליטיקה של כל צוררי ישראל עושים בעלי העתון הזה, האנשים הם אנרחיים, הוצים באכזר העולם ע"י סדרים כולשיוויים, אלא לפי שאין להם תקוה להפיק זממם, ינקמו ביהודים החלשים, שאינם יכולים למחות.

בימים האחרונים התעוררה תנועה באמריקה, להקה"ל קונגרס יהודי כללי מכל המדינות וסכל המפלגות, התנועה מושכה אחריה המונים רבים.

הסינאט רחה את החלטת בית המועצות התחוק, להנכיל את הכנסת הנולים לשנה אחת, הנולים האמללים פליטי המורה נושעו, בנידורק נפתח בית המדרש העברי, תרבות לחנוך מורים עברים וסתם חכמי ישראל, תכנית הלמודים נערכה במדה רחבה ומומחים נמורים נתמנו למקצועות השונים.

הסתדרות, בני ברית באמריקה חכמתו לציונים עזרתם להעברת נדחי ישראל, דשמם רותשילד כן עדמוגד הוקן נסע לאמריקה, לעשות שלום בין ציוני אמריקה ובין הועד הפועל, שנפלה תנרה בנידום בוועידה הלנדונית.

השבוע בכל העולם.

באירלנד עדיין אין שלום, ממשלת אנגליה יעדה בהירות למועצת מדינה חדשה באירלנד והאירים אינם רוצים להשתחף בהן, כי מאסו בשלטון עליון אנגלי, בימים האחרונים נוטים הם לפשר, שתפרט אנגליה כל הזכות, שהיא נותנת לאירים ותציען לפני אספת כל העם והוא יכריע אם לקבלן או להקיע כליו מאנגליה לצמיתות, — ממשלת אנגליה הנהיגה תקונים גדולים בארצות הודו, שלא ימושג עוד נציב המלך לדעת עצמו, אלא אחראי יהיה לפני נכחרי העם, כמו בארצות המערב, אך היהודים אינם מסתפקים בזה, — הס"ם הפולני הסכים להוקי הברוה החדשים, שכל העושה כחורה בוואלוטים צריך להיות חכך הברוה, העומדה תחת השנחת הממשלה חדיר ומי שיסחר בשטרות מחוץ לברוה ענש יענש, החוק ערוך כנגד מסיעי הוואלוטים, — הנהגת הצבא חלקה את שנות העיבדים בצבא כך, בני 21 עד 23 שייכים לצבא הקבוע; בני 24 עד 30 לצבא המילואים ותחיים אל הצבא כימי מלחמה; בני 31 עד 40 שייכים אל חיל הננת המדינה ובני 41 עד 50 אל חיל הניגום הכפ"י, — ניייע פרייע פרעססע' בווינא פרסמה סוד, שממשלת רומניה השתלדה לחלק את שארית ארץ אוונרים בין שבנותיה: קרביה, רומניה, משכרסלובקיה ופולין, אך פולין לא אבתה שמוע, כי לא חפצה

מלון פולני-עברי.

מאת י. נוסבוים ול. דרהר קראקא 1920

בדברנו ע"ד הוצאת איזה ספר עברי בנלציה בעת האחרונה אין אנו יכולים לצערנו לזמוז על איזה ספר חשוב בעל כמות גדולה. רגילים אנו המיד לפגוש בחוכרות קמנטות יוצאות וע"י שם וע"י שם הנוערות לידים, שכבודם במקומם מונח. לכן אין פ"א שהופעת המלון הפולני-עברי עושה עלינו רושם גדול. כי זהו הכפעל הככר היחיד, שיצא לאור בנלציה בשעת המלחמה, נראה שהמחברים התחשבו עם צורך הזמן והמקום.

לפנים כשגנש איזה סופר עברי להוציא מלון, היה מתרגם תמיד מעברית ללועזית ומצאת איפוא השפה העברית מתירגמת לכל השפות הזרות; אות הוא, כי שפתנו היתה מתה ובלתי מדוברת. ולעומת זה מעטית הנה הלשונות הלועזיות, שזכו להתרגם ללשונונו אנו, מה שמקיל ומועיל הרבה לחובבי השפה העברית ולמשתמשים בה, כי אין איש שרא יחשוב לועזית בדברו עבריות.

במלון הפולני-עברי התאמצו המחברים לעשות את המלון לספר-שמושי לכל שדרות העם ולתכלית זו השתדלו לתת תרגומים קצרים ומדויקים.

אמנם הרשו להם המחברים גם להדש איוז מלה, אף במקום שלא היה הדבר נחוץ, אבל עשו זאת רק לעתים רחוקות ובמקום שלא מצאו תרגום מספיק לאותה המלה, ככל אופן צריכים אנו להודות, שלקחו הכל ממקורות ראשונים מן הספרות הביבלית התלמודית, הרבנית ומן הארצי-שאלית, המחברים לא פמנו את כל המקומות, שמשם שאבו את המלים העבריות, אבל חושב אני, שאך למותר היא זה, כי אין למתלמד או למשתמש במלון-כזה שמושי, לנקר ולהטט במקורות, שבהם השתמשו המחברים בעבודתם.

תשומת לב מיוחדת מעורר אופן סדרו של המלון, כמעט כל המלונים נהגו לתרגם מלה לועזית אהת במלות עבריות שונות, מבלי לכאר את מיבנן המדויק של כל אחת ואחת ולכן אין המעיין יודע באיזו מן המלות לכהר, המלון הפולני-עברי נתון בעבריות את מובניה הנכונים שר המלה הפולנית ומכא-ם שנית בפולנית, מה שאינו נתון מקום למעות, למשתמשים בו, האורתוגרפיה הפולנית של המלון היא ורשאית והעברית — ארצישראלית הנהוגה עפ"י הרוב אצלנו, גם הפורמט הוא מתאים והגיר הוא מתודר, בכלל המלון היא דבר השוב לכל נפש, כמובן אין דבר בא בשלמות לעולם והגנו מקיים שגם להבא יתאמצו המחברים להמשיך את עבודתם בתקן ובשכלול.

ד"ר מ. בר-רוי.

מלכה וויינמאן	יעקב שטערן
מא-שים, שכט תרפ"א	
סקאפוב	אלעשיצע
הגני מודיע לכל שארי ומכירי, כי נוצרה לי בת ואקרא שמה בישראל רחל.	א. כהנא — פרמישלא.
הגני מברך את חברי מר יעקב שטערן באפעשיין לארוסו עם מרת מלכה וויינמאן בסאקאפוב במוזט. פיהם נלאנצמאן.	
ברכת מוזט נאמנה דך חבר, לדעה מר מרדכי קויפמן ליום חתונתך עם מרת פ. ויזל.	
בנדוד שוורץ — ספרי.	

אנו מברכים את חברנו מר דוד רוזנר לארוסו במוזט. אגודת צעירי מזרחי בקראקא.

לשם המשפחה צריך להזכיר שם עירו, ואשר כתב, כי לא מצינו שיקרא אדם אחד בשני שמות, הנה גם כאשר לא נחשוב הרגיל בתלמודים ומדרשים, שאמרו: הוא פלוני הוא פלוני טו, שלפ"ן פשוט היה בעיניהם, שאיש אחד היו לו שני שמות, מצינו גם מלבד השמות בצורה אבא שהזכרתי: בגמי (שבת ל"ד ע"א) כאן קיצין בן זכאי וכן בחולין ג"ב ע"א בן זכאי אומר, שרשיי כתב: לא ידעת, מנו; אך רבותינו בעלי התוס' נקטו (במנחות כ"א פ"ב בפשיטות, כי הכוונה על ר' יוחנן בן זכאי נראה בסנהדרין מ"א ר"עב), והגאון חידיא בספרי עין זוכר מערכת ב' אות מ"ם הביא, כי ר' יוחנן זה לא נקרא בן זכאי לפי ששם אביו היה זכאי, אלא הוא בעצמו היה נקרא בן זכאי, ראה שם מעמו.

ואשר הביא בעל הת"ם שם עוד מה"ם של שלמה, שכתב מעשה בזקינו מה"ר מנחם ציון (ו) שכאשר נולד לו בן והיה רצה לקרותו מאיר כשם אביו וקנתו רצתה לקרותו 'איר כשם אביו (וד) ומה נולד שם חדש שני א"ו, וקשה היה לו לקרותו מאיר-יאיר, אע"כ שלא נהגו כן בזמנו עדיין, ע"כ, ראה בשבט גיטין שמות אנשים אות ש' ס"ק כ"ה, שהעיר, כי באמת שם שניאור לא התחיל ממעשה זה, כי הוא נמצא בקדמונים ושוורשו ממלת senior כלומר זקן.

והנה ציין עוד ספר נחלת שבעה, שהזכיר ענין שני שמות כדבר פלאי באמרו, שגם מה שנקראו המהרש"א והעוללות אפרים בשני שמות לא נקרא כן מע"ס-א"א נתוסף להם שם בעת חליים. הנה בבני זמננו וקודם להם כבר רג"ו ר"ס ה' היו בני שני שמות וראה גם בתשובות הריב"ש מ"י רכ"א רפ"ז ופ"ו ש"א, שערך תשובותיו להחכם רבי, שלמה ראובן י"א.

מ) ובהרבה מהם גם המעמיקים בפשוטו של מקרא יודו, שהם שמות של איש אחד וראה בתוס' נדה ל' ע"ב ר"ה איסי בן יהודא, שהוא איסי בן גור אריה, שהוא איסי בן גמליאל, שהוא איסי בן מהללאל וכו'. (הערת העורך: ב"ם דה"א ט"ו י"ה נזכר שם אחד הלויים מימי דוד זכריה"בן ולרעת קצת ממכארי ספר תהלים נתיחם אליו מזמור מ' למנצח עלמות לבן, ושם כ"ה לא נזכר שם אחד מראשי הסמסרות וממתי-עזר וכבר ב"ם בראשית ד' נזכר תובל-קין, ובשבות מלכי אשור ובכל יש תגלת פלאסר, מורדך-בלאדן, אויך-מורדך, מזה נראה, ששמות כפילים היו מצויים בגוים הקדמונים, כמו שידענו גם מן ההלנים והרומיים, בישראל לא נהגו לקרוא לאדם שם כפול בבת אחת, אבל לאט לאט כפלו היהודים את מנהג הגוים עד שנעשה בימינו למנהג ישראל.) ומהם מי שנקראו בסידנים ע"ש פעולותיהם, דאה במדרש קהלת רבא פ"י טוב שם משמן טוב וכמו שחברו של ר' יוחנן נקרא אילפא (תורן ספינה) על אשר תלה עצמו באיסקרתא דספינתא, ראה תענית כ"א ע"א באריכות.

(הערת העורך: אני הוכחתי במקום אחר, שכל מלכי יהודה (בודאי גם מלכי ישראל ומלכי שכניהם) נקראו בשם חדש בעלותם על כסאם לפי מעולותיהם העיקריות ומדותיהם, למשל: אסא, שהיה כפי בחכמת הרפואה, כמפורש עליו במד"ב, יחושפט, שהושיב שופטים בכל הערים, יואש ויאשיהו, שתקנו אישיות ביהמ"ק וכן כולם).

י) בענין כזה ראה בסירוש בעלי התוספות עה"ת פ' וישב ל"ח ד' עה"ס ותמרא שמו שלה והיה ככזיב-בלדתה אותה שכתבו, כי השם הראשון שייך להאב ומובא ברמב"ן עה"ת שם, אולם הוא כתב שאין טעם לזה הטעם ולא אדע טעמו ולהיפוך מצאתי שהרמב"ן ז"ל עצמו כאשר נולד בו כבנו, פשוט היה בעיניו, שצריך היכר להקרא משה על שמו שהוא אביו של אבי היכר, ראה טוב גיטין שא' אות ש"ס ד', י"א) כמוהו מצויעוד בקדמונים ולא באתי במאמרי זה להשלים החקירה, אף לרשום, מה שמצאתי להעיר בענין זה שמות חכמי התלמוד ועוד אשוב לדבר ביהוד על אשר מצאתי ככאלו בימי הבינים, וראה הקדמה הטוב גיטין ובתשובות בית אפרים (אה"ע" ח"ג) מהגאון רבי זלמן מרגליות.

בית-מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków

רשימה מחודש שבט תרפ"א

מ"פ	מ"פ
150— ציימלין, הטוב והרע . . .	אוצר ישראל, 10 כרכים
300— מחשבה ושירה . . .	15,000— מהדורים. כבד ועור . . .
120— כרוך שפינוזה . . .	ביאליק, שירים, מכו' הדר - 150
60— " החסידות . . .	בן סירא במסורו העברי, 150—
60— ר' נחמזמכרסלב, . . .	ברדיצבסקי, מאוצר האגדה
300— ספס, לכדה, רומן . . .	ב"ח . . . 550—
225— סלונר, יהדות ואנושיות . . .	" מהעבר הקרוב, 24 ספרים - 100
60— שמיצר, ספורי חסידים . . .	" מעמק החיים, ספורים - 225
60— " שיחות חסידים . . .	בינדשטטר, כל כתביו, ג"ח - 675
225— שלום עליכם, כתריאלים . . .	ברשדסקי, כתבים אחרונים
225— טוביה ההולב . . .	ב"ח . . . 450—
225— מנהסמנדלבעד החלומות - 225	גורדון י. ל., כל שיריו, ר"ח - 720
225— שניאור, מן החיים והמות - 225	גנסין, כל כתביו . . . 300—
300— נתיבות, מאסף ספרותי . . .	גרש, דברי ימי ישראל,
750— רשפים, 50 טובעים . . .	8 כרכים, כבד ועור . . . 750—
300— ספרי אגודה, ב' כרכים . . .	הורודצקי, דפורות הרבנות - 225
פרלא, אוצר לשון חכמים	מיימלבוים, הרב מלאדי
300— פתגמי חז"ל ע"פ א"ב . . .	ומפלגת הכ"ד, ב"ח . . . 675—
פיכפוזן, תולדות היהודים	ילין, תולדות הרמב"ם . . . 60—
בעת האחרונה . . . 550—	ר"י הלוי, הכוזרי, אבן תבון - 375
האכרות, התורה והנסיון - 110	ליפשיט, תולדות רש"י . . . 225—
ב. לוז, האנטישמיות . . . 123—	מימון שלמה, אוטוביוגרפיה - 240
הנוטריקון הסמנים והכנויים - 375	מזיסי, תולדות האמונות
פרופ. פרנק, הסבלה . . . 180—	והדתות . . . 600—
מוסולוב, למרנן ורבנן . . . 100—	גורדון, פדוכסים . . . 240—
" תבן הציוניות . . . 180—	פרישמן, כל כתביו 17 ספרים - 2800
שמראק, מכוא התלמוד . . . 120—	" בה אמר סתוסתרא ב"ח - 540
רב-צעיר, התלמוד . . . 100—	פריש, כתבים . . . 600—
שלכת, מאסף ע"י שופמן - 150	הטר מגזע ישי ספור לאומי - 150

בעד המשלוח להוסיף 5% להמחיר.

כל ספרי למוד ועזר. הוצאות צנטרלי, שמיבל ועוד, ספרים גרמנים

שד יודישער פערלאג, לעוויט ועוד.

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דהר.

מחירו **152** מרק מכוך

כמו"ם ולמורים רכב הגון

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

1-2

(46)

שעללאק און פראנצויז. הארץ

אויס דירעקטעם אימפארט זינד איממער

צו האבען ביי

E. GUTGIESSER WIEN

IX., NUSSDORFERSTR. 4.

Telegrammadr. GUTGIESSER WIEN.

1-4

קאנקורו.

קהלת ישראל צעיר רוזניאטוב אלל-סטאטיסלב רולף לקבל שר"ב מומחה, בעל תעודות מרבני זמננו ושהוא גם בעל תפלה יודע זמרה ומוהל מומחה. משכורתו **3000** מ"פ לחודש, חוץ מהכנסות לדיוט. הרולה לקבל המשרה הזאת יפנה אל ראשי הקהלה עד 15 לחודש פברואר 1921 ע"פ הכתובת Gmina izr. wyznaniowa w Rożniatowie.

העמיקאליען גראם-פערקויף.

קאראפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס, גומי-אראביקום, ניגראזין, וואססער-פאדיר און פֿעט-פאדיר, זאמטליכע אנילין-פארבען פיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען, בלוי-האָפּי-עקסטרעקט, אולטרא-מאָרי, וואַזעלין, וואַגענפֿעטטען אין בלעכ-פאָזען, שוהקרעמער שוואַכער-וואַכס, טינטע, בלעכ-פאָזען א. ד. ג. עמפֿעדהט די פֿראַקאָאָליערטע פֿירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,

IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 כתבים לשפה העברית, 32 דפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שד עשרה מכתבים - 160 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 450 מ.

השפה, ספר למך שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים ליהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 75 מ.

לחומי רש"י 10 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משדות לכל הזמנה.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.